
Stáří, stárnutí, demografický vývoj,
sociální potřeby, ageismus, násilí
na seniorech

Proces a chronologie - funkčnost

- ❑ Ukazatele stárnutí (chronologický věk, funkční věk)
 - ❑ Podle návrhu SZO (WHO) z roku 1980, začíná stáří 60+.
 - ❑ Rané stáří – senescence 60-74; vlastní stáří - senium 75-80, dlouhověkost 90+
 - ❑ Střední délka života
 - ❑ Teorie stárnutí
-

Demografie

- ❑ Populační stárnutí – důsledek změn poměru natality k mortalitě. Věková struktura postupně ztrácí svůj charakter pyramidy.
- ❑ Krátkodobé výkyvy v determinantech věkové struktury – plodnost, úmrtnost, migrace (mohou stárnutí dočasně urychlit, zpomalit, zastavit)
- ❑ Dle populační prognózy OSN ve ČR z 43 zemí Rady Evropy na 22. místě – má tendenci se stát jednou z nejstarších evropských populcí.

Demografická situace - přístupy

- Výzvy pro vlády zemí v oblasti rodinné politiky, sociální služby, zdravotnictví, školství, programy aktivního stárnutí, politika aktivního stárnutí...
 - Boj proti negativním konsekvencím: demografická panika, gerontofobie, různé formy diskriminace, segregace a mezigenerační střety, kapacita služeb pro seniory, zastaralá struktura zdravotnických a sociálních služeb... odborná a občanská shoda v penzijní reformě, věk a povaha penzionování, seniorská subkultura, geriatrická medicína, následná či zdravotně sociální péče....
-

Diskriminace stárnoucí generace

Ageismus

- ❑ Stereotypizování a diskriminace lidí na základě jejich stáří
 - ❑ Ageismus můžeme chápat jako proces systematického stereotypizování a diskriminace lidí pro jejich stáří, podobně jako se rasismus a sexismus vztahují k barvě pleti nebo pohlaví.
-

Důsledky ageismu

- A umožňuje mladším generacím vidět seniory jako lidi odlišné, a tím jim brání se se seniory identifikovat.
- A implikuje mnoho fenoménů na individuální i institucionální úrovni: produkuje stereotypy, mýty, otevřené opovržení, averze, vyhýbání se kontaktu, diskriminační praktiky v bydlení, v zaměstnání, ve službách všeho druhu, přídomky, zesměšňování...
- Někdy se A stává účelnou metodou propagace názorů, pohledů na seniory s cílem setřást vlastní odpovědnost za ně.
- A může sloužit jako osobní objektiv chránící mladší (odmítání toho čeho se bojí)

Ageismus – věková diskriminace

- Je ideologie založená na sdíleném přesvědčení o kvalitativní nerovnosti jednotlivých fází životního cyklu. Projevuje se skrze proces systematické, symbolické i reálné stereotypizace a diskriminace osob a skupin na základě jejich chronologického věku a/nebo na jejich příslušnosti k určité generaci.
 - Ageismus v historii.
-

Zdroje ageismu – válka generací

- ❑ Demografické trendy stárnoucí populace vyspělých zemí.
- ❑ Segregace lidí různých skupin na základě věku.
- ❑ Obecná devalvace tradic.
- ❑ Rychlé sociální změny postindustriální informační společnosti.
- ❑ Vývoj technologií vyžadujících rychlou změnu a nové přístupy ve vzdělávání.
- ❑ Kult mládí, společensky přeceňovaný mladistvý zevnějšek.
- ❑ Přijetí teze, že stáří je neužitečné.
- ❑ Preference hodnot individualismu a nezávislosti.
- ❑ Masmediální podpora ageismu, gerontofobii.

Projevy ageismu – věkové diskriminace

- ❑ Problém participace – občanství druhé třídy
- ❑ Trh práce – marginalizace, nezaměstnanost starších osob
- ❑ Důchodový systém, předčasné důchody, rigidita systému
- ❑ Zdravotní péče – omezování výdajů, etika péče, špatné zacházení se seniory
- ❑ Sociální péče – etika, špatné zacházení se seniory
- ❑ Životní prostředí – prostorová segregace
- ❑ Mediálně pokřivený obraz stáří, jazyk, literatura, jazykové obraty, vzdělávání, věda

Ageismus a trh práce

- 50+
 - Formy diskriminace dle právních norem EU: přímá diskriminace, nepřímá diskriminace, obtěžování, navádění k diskriminujícímu jednání, viktimizace,.
-

Ageismus ve zdravotnictví

- ❑ Stáří modifikuje příznaky chorob, přidružují se specifické komplikace a následky, klinický průběh nemoci má své zvláštnosti:
- ❑ Ubývá příznaků; stoupá tolerance k bolesti; atypický průběh nemoci s nespecifickými příznaky; sklon k chronickému průběhu onemocnění; polymorbidita; zvyšují se nároky na rehabilitaci; polypragmazie...
- ❑ Důstojnost, autonomie, seberealizace, spolupodílení se na životě daného prostředí, zabezpečení.

Ageismus, jazyk, média

- ❑ Pořady pro seniory
 - ❑ Pořady pro kultivaci mezigeneračních vztahů
 - ❑ Ztvárnění seniorů v pořadech, autorství ...
 - ❑ Filmy vyvolávající gerontofobii
 - ❑ Zastoupení stáří v reklamách
 - ❑ Dvojí kritérium dělení podle pohlaví, uplatňované v pohledu na starší generaci, tzv. tichá socializace
 - ❑ Živná půda pro utváření demografické paniky
-

Týrání seniorů – extrémní forma ageismu

Syndrom EAN – Elder Abuse Neglect

- 15. červen je Dnem boje proti týrání seniorů.
- Týrání, zneužívání a zanedbávání seniorů je, když opakovaně dochází k agresivnímu chování nebo nedostatečné aktivitě vůči staršímu člověku, což má za následek jeho utrpení fyzické nebo psychické.
- Formy týrání seniorů: fyzické, psychické a emocionální, sexuální, finanční, týrání zanedbáváním, týrání v ústavní péči